

جامعه‌شناسی خانواده

و

آسیب‌های نوپدید آن

تألیف:

رضا تاجری

ام‌کلثوم دیبایی

انتشارات آوای نور

تهران-۱۳۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه	کبری، رضا، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	جامعه‌شناسی خانواده و آسیب‌های نوپدید آن / تألیف رضا کبری، ام‌کلثوم دنیایی.
مشخصات نشر	تهران : آوای نور، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۴ ص، ۱۴×۵/۲۱ س.م.
شابک	978-600-309-195-5
وضعیت فهرست نویسی	فبا
پادداشت	کتابنامه: س ۹- [۲۶] - ۲
موضوع	خانوادهها -- جنبه‌های جامعه‌شناختی
موضوع	زناشویی / خانوادهها -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	رساله‌های گروهی و خانوادهها
موضوع	خشونت در خانواده -- جنبه‌های روان‌شناسی
رده بندی کتب	دنیایی، ام‌کلثوم، ۱۳۶۲ -
رده بندی دیوبنی	HQ۴۲۰۳۱۳۹۵ ج۲ / الف
شماره کتابشناسی	۴۱۷۷۱

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۱۲، پلاک ۹۹، طبقه دوم / تلفن: ۶ و ۳۵۵ / پرننگار: ۶۶۴۸۰۸۸۲

جامعه‌شناسی خانواده و آسیب‌های نوپدید آن

تألیف: رضا کبری - ام‌کلثوم دنیایی

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه آرا: منیرالسادات حسینی

چاپ: اول ۱۳۹۵

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۱۹۵-۵

قیمت ۱۲۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

مقدمه مولف ۱۱

بخش اول: دانش خانواده

۱۷	فصل اول: ازدواج
۲۲	انواع ازدواج
۲۶	ازدواج گنجه
۲۷	ازدواج ربایش
۲۷	ازدواج از طریق خرید و فروش
۲۸	ازدواج مبادله‌ای
۳۰	کلودلوی اشتراوس
۳۰	ازدواج تنظیم شده
۳۱	ازدواج آزمایشی
۳۲	ازدواج استقرایی
۳۲	ازدواج با محارم
۳۳	ازدواج اجباری
۳۴	ازدواج موقت
۳۴	ازدواج یغمایی
۳۴	ازدواج در دوران مدرن
۳۵	ازدواج دوستانه
۳۶	ازدواج پنهانی
۳۶	زندگی مشترک بدون ازدواج
۳۷	همسرگزینی آزاد
۳۸	ازدواج موقت
۳۸	صورتبندی همسرگزینی

۴۰	برون همسری
۴۷	انواع همسرگزینی
۵۹	تحول مفهوم و ساختار خانواده
۵۳	خانواده گسترده
۵۴	خانواده هسته‌ای
۵۶	خانواده ستاکی
۵۷	خانواده تک والد
۵۷	خانواده‌های مادرمرکز
۵۸	خانواده ناتنی
۵۸	خانواده پدر و مادر
۵۹	خانواده زاد و بوم
۵۹	تغییرات خانواده
۶۱	تعریف ازدواج از دیدگاه اسلام
۶۳	اسلام: ازدواج و سبک زندگی
۶۴	فواید تسریع ازدواج و روندهای نادر در ازدواج
۶۴	ویژگی‌های خانواده اسلامی
۶۷	ابن سینا
۶۹	غزالی
۶۹	خواجه نصیرالدین طوسی
۷۰	فیض کاشانی
۷۰	علامه طباطبایی
۷۲	شهید مطهری

۷۷ فصل دوم: نظریه‌های جامعه‌شناسی

۷۷ نظریه‌های جامعه‌شناسی کلاسیک خانواده

۷۷ مورگان

۸۰ باخوفن

۸۰ امیل دورکیم

۸۱	خانواده کلانی و مارسل موس
۸۱	خانواده صلبی
۸۲	خانواده زن و شوهری
۸۲	لوی اشتراوس
۸۴	ژرمن تیپون
۸۵	ناتب‌المری و رویکردهای تئوریک به جامعه‌شناسی خانواده
۸۶	نظریه نقش
۸۸	نظریه پردازان: تضادگرایان
۹۰	نظریه‌های پدرشناسی
۹۱	فمینیسم
۹۳	جمع‌بندی بحث و نتیجه‌گیری

بخش دوم: آسیب‌شناسی خانواده

۹۷	فصل سوم: کارکردهای مراقبت در خانواده
۹۷	کاهش کارکردهای خانواده: نهاد، مراقبت
۹۸	مراقبت از فرزندان
۹۸	چه کسی از فرزندان مراقبت کند؟
۱۰۱	کودک و خانواده
۱۰۳	مفهوم کودک
۱۰۳	آسیب‌های وارده بر کودکان
۱۰۴	تربیت و والدگری کودکان
۱۰۴	کودک و کار
۱۰۵	آموزش کودک و خانواده
۱۰۶	تمایل به خلاف کاری در کودکان
۱۰۷	سال‌مندان
۱۱۱	فصل چهارم: خشونت خانوادگی
۱۱۱	مقدمه

۱۱۱	تعریف مفهوم خشونت
۱۱۳	خشونت علیه زنان
۱۱۷	خشونت خانگی نسبت به کودکان
۱۱۹	علل خشونت در خانواده
۱۲۰	اسلام و خشونت
۱۲۱	نظریات مبین خشونت خانگی
۱۲۳	نتیجه گیری

فصل پنجم - طلاق ۱۲۵

۱۲۸	طلاق چیست
۱۲۸	انواع طلاق
۱۳۱	انواع کنش های شوهر به طلاق
۱۳۲	۱- طلاق عقلانی - توافقی
۱۳۲	طلاق عقلانی منفعلانه
۱۳۳	۲- طلاق اجباری
۱۳۳	۳- طلاق شتاب زده
۱۳۳	طلاق عاطفی
۱۳۵	دلایل طلاق عاطفی
۱۳۶	گروه های مستعد طلاق
۱۳۶	علل طلاق در جامعه معاصر
۱۳۷	۱- تغییر نگرش ها در جامعه نسبت به کارکرد ازدواج
۱۳۷	۲- بروز قوانین نوین در سیستم حقوقی
۱۳۸	۳- کم رنگ شدن باورهای مذهبی
۱۳۸	۴- تغییر در نقش های جنسیتی و افزایش مطالبات زنان از جامعه
۱۳۹	۵- آزادسازی روابط جنسی
۱۴۰	۶- پذیرش طلاق به عنوان هنجار
۱۴۰	۷- دیگر عوامل
۱۴۱	پس از طلاق

- ۱۴۳..... فرزندان پس از طلاق
- ۱۴۴..... پیشنهاد
- ۱۴۵..... فصل ششم: رسانه
- ۱۴۷..... تلویزیون، سینما، تأثر، روزنامه
- ۱۴۹..... ۱- حرکت
- ۱۵۰..... ۲- بدهیهای رسانهها بر خانواده
- ۱۵۱..... ۱- مداخلات: هویتی خانوادهها
- ۱۵۲..... ۲- انزوای اجتماعی
- ۱۵۳..... ۳- اعتیاد اینترنتی
- ۱۵۳..... ۴- تأثیر رسانهها (بر تأثیر سرگرمی) بر خانواده
- ۱۵۴..... ۵- آسیبهای اخلاقی
- ۱۵۵..... ۶- آسیبهای جسمی
- ۱۵۵..... ۷- تأثیر رسانهها بر زبان و فرهنگ - انواع آنها
- ۱۵۶..... رسانه: ابزار ترویج و گسترش هنجار ارزش در خانوادهها
- ۱۵۹..... فصل هفتم: روابط خارج از چهارچوب
- ۱۶۰..... خیانت و بی وفایی پس از ازدواج
- ۱۶۱..... خیانت
- ۱۶۲..... خیانت چیست؟
- ۱۶۲..... شعاع کافظمی تفاوت بین بی وفایی و خیانت را در ۴ مورد می بیند
- ۱۶۲..... انواع خیانت‌های زناشویی
- ۱۶۴..... خیانت و تفاوت‌های جنسیتی
- ۱۶۵..... چرا خیانت در زندگی زناشویی رخ می دهد؟
- ۱۶۵..... از نظر روان شناسان فرایند پیمان شکنی از فیلتر عبور می کند:
- ۱۶۶..... نرخ شیوع خیانت در کدام زوجها بیشتر است؟
- ۱۶۷..... برخی از افراد و زوجها در معرض خیانت بیشتری قرار دارند:
- ۱۶۸..... پیامدهای خیانت به همسر

- ۱۶۹..... روابط خارج از چهارچوب پیش از ازدواج
- ۱۷۳..... پیامدها و آسیبها
- ۱۷۴..... آسیبها

فصل هشتم: عشق و ازدواج..... ۱۷۷

- ۱۷۸..... صمیمیت، دل بستگی و عشق
- ۱۷۸..... روابط عاشقانه: تصور از عشق
- ۱۷۹..... عشق‌های عاقلانه
- ۱۸۰..... عشق، موکرتک
- ۱۸۰..... شروع عشق در خانواده
- ۱۸۳..... عشق رمانتیک
- ۱۸۵..... عشق و محبت
- ۱۸۷..... عشق و ازدواج

فصل نهم: تحکیم خانواده..... ۱۹۱

- ۱۹۱..... عوامل زمینه‌ای در تحکیم خانواده
- ۱۹۳..... مسایل ثانویه و روشهای تحکیم خانواده
- ۱۹۳..... ۱- درخواست‌های عاقلانه و واقع بینی
- ۱۹۴..... ۲- آموزش همسران
- ۱۹۵..... ۳- توجه فراوان به تعهد و دین داری
- ۱۹۶..... ۴- آگاهی به رفع نیازهای جنسی در خانواده
- ۱۹۷..... تقویت کارکردهای خانواده

منابع فارسی..... ۲۰۱

مقدمه مولفین

خانواده در علم جامعه‌شناسی یکی از مهمترین نهادهای اجتماعی می‌باشد. نهادی که اولین ویژگی‌های زندگی جمعی را برای افراد تعریف کرده و بدوی‌ترین آموزش‌های جامعه‌پذیری در نهاد خانواده اتفاق می‌افتد. خانواده در جامعه ایران از ساختارهای متعدد و گوناگونی عبور کرده و اینک به شکل خانواده هسته‌ای رسیده است. خانواده سنتی که در آن اعضای خانواده به همراه پدر بزرگ و مادر بزرگ در کنار هم می‌زیستند، ساختار خانواده گسترده در حال حاضر مورد باریکی قرار گرفته و دچار تحولات مهمی گردیده است. بگونه‌ای که خانواده هسته‌ای ساختار غالب در جامعه ایرانی بویژه ساکنین شهرهاست. تغییرات خانواده در ایران، مستقل از تغییرات جهانی خانواده نبوده و تحت تاثیر آن نیز قرار گرفته است. عواملی مانند رسانه‌های جمعی، شهرنشینی، تحولات ساختاری حضور زنان در جامعه، ادامه تحصیل و تغییر در قوانین حقوقی در جامعه از عوامل موثر بر تغییرات خانواده و نقش‌ها و کارکردهای آنست. چنین تحولاتی از افزایش سن ازداد، کاهش طولانی‌تر شدن دوران جوانی و عدم تعهد، آسیب‌های وارده بر بنیان خانواده و فرزندان و زنان را ایجاد کرده‌اند. مسایل خانواده بدون شک مسایل متعددی برای زنان و کودکان و البته مردان بوجود آورده است. ابعاد خانواده تغییر یافته و امکان تسهیم تجارب اعضای خانواده با دیگران بوجود آمده است. از طرفی از آنجا که تعداد دانشجویان و دانشگاهیان بویژه زنان، روبه افزایش می‌باشد، میتوان به دانشگاه بعنوان یک مرکز بسیار حیاتی برای آموزش و مدیریت خانواده و زندگی خانوادگی اعتماد کرد. درس جامعه‌شناسی خانواده و آسیب‌های آن

حوزه بسیار جذاب و مهمی از آموزش غیر تخصصی دانشجویان را تشکیل داده است. این حوزه میتواند در کنار دروس تخصصی بعنوان یک مجموعه آموزش جامعه‌پذیری خانواده تلقی شده و مورد استقبال قرار گیرد. کتاب حاضر به بررسی پدیده‌های واقعی و مسایل خانوادگی بسیاری از دانشجویان شهر ر. سنجان و کرمان پرداخته است که در صدد مرتفع نمودن این مسایل بوده‌اند. اظهار عدم تطابق فرهنگی، تجربه رابطه با جنس مخالف پیش از ازدواج به وفور بین افراد مه‌آمده شده است. از این جهت تالیف کتابی که بتواند آسیب‌های اجتماعی را مطالعه و بررسی کند ضروری به نظر می‌رسید.

کتاب حاضر در ۲ بخش تنظیم شده است. بخش اول دانش خانواده میباید که به مسایل هم‌پسوند ازدواج، خانواده، انواع ازدواج از گذشته تا به امروز با استفاده از اصطلاحات، فنی و تخصصی رایج میان جامعه شناسان توصیف شده است. همچنین بخش اول کتاب حاضر کارکردهایی همچون تربیت فرزند و نگهداری از سالمندان را بررسی نموده است. بخش دوم کتاب حاضر به بررسی آسیب‌های اجتماعی پدیدار شده بر خانواده پرداخته است. فصل طلاق به بررسی طلاق و انواع آن، علل و پیامدهای طلاق پرداخته و به بررسی طلاق از منظر اسلام بحث نموده است. فصل دیگری با موضوعیت خشونت خانگی به بررسی انواع خشونت و علل آن پرداخته است. در فصل رسانه‌های جمعی تلاش بر این بوده است تا با توجه به انواع رسانه‌های جمعی؛ پایین بودن سواد رسانه‌ای و استفاده بی‌حدومرز از رسانه‌ها بررسی شده و به تحلیل تاثیرات آن بر خانواده پرداخته است. مسایلی مانند شبکه‌های اجتماعی، کانال‌های ماهواره‌ای؛ گوشی‌های تلفن همراه هوشمند مورد بحث بوده‌اند. روابط خارج از چهارچوب بحثی است که در فصل دیگری در قالب خیانت و روابط قبل از ازدواج تنظیم شده و به بررسی دو گونه رابطه خارج از چهارچوب خانواده پرداخته است. همچنین نقش عشق در ازدواج و افزایش انسجام

خانواده بعنوان فصل مستقلی تحلیل و بررسی شده و به بررسی آراء صاحب نظران علوم اجتماعی در خصوص عشق پرداخته است. بخش آخر این اثر به مطالعه تحکیم خانواده و شیوه‌های آن پرداخته و تلاش بر ایجاد راهکارهایی برای تحکیم خانواده کرده است.

مطالعه و توجه به حوزه خانواده و آسیب‌های آن نه تنها در میان محصلین جامعه‌شناسی و روانشناسی و حقوق‌دانان، بلکه میان همه دیگر رشته‌های علم انسانی و دیگر پایه‌ها ضروریست. از آنجا که نسل غالب جمعیت در کشور عزیزمان، جوان هستند، آموزش و آگاهی بخشی وظیفه همه بزرگان میباشد. کتاب حاضر با هدف مطالعه دانش خانواده و ازدواج و همچنین آسیب‌های نوپدید خانواده به نظر است. داده دانشجویان مقطع کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشگاه‌های رفسنجان و بکر دانشجویان دانشگاه‌های کشور طراحی و تنظیم شده است. امید اینکه مطالعه این منبع علاوه بر افزایش دانش خانواده، راهگشایی برای افزایش بصیرت جوانان کشورمان شود.

بهمن سال ۱۳۹۴

دکتر رضا اکبری

دکتر ا. کلثوم دنیایی